

Woningbouwplan Brouwerijstraat te Noordgouwe

Effecten op beschermde soorten

Oriënterend onderzoek (*quick scan*) in het kader van de
Flora- en faunawet

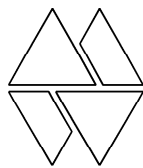
K.D. van Straalen

Woningbouwplan Brouwerijstraat te Noordgouwe Effecten op
beschermde soorten

Oriënterend onderzoek (*quick scan*) in het kader van de Flora- en
faunawet

K.D. van Straalen

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

opdrachtgever: Architectenbureau Fierloos / Bouwbedrijf Boogert

12-04-2010
rapport nr. 10-076

Status uitgave: Eindrapport
Rapport nr.: 10-076
Datum uitgave: 28 april 2010
Titel: Woningbouwplan Brouwerijstraat te Noordgouwe Effecten op beschermde soorten
Subtitel: Oriënterend onderzoek (*quick scan*) in het kader van de Flora- en faunawet
Samenstellers: Ing. K.D. van Straalen
Aantal pagina's inclusief bijlagen: 28
Project nr.: 10-138
Projectleider: Ir. E.J.F. de Boer
Naam en adres opdrachtgever: Bouwbedrijf Boogert,
Lange achterweg 5
4307 AE Oosterland
Referentie opdrachtgever: email 15 maart 2010
Akkoord voor uitgave:

Ir. E.J.F. de Boer

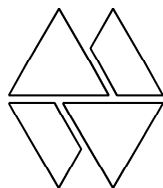
Teamleider

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Architectenburo Fierloos / Bouwbedrijf Boogert

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2001.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

Voorwoord

Het architectenbureau Fierloos en bouwbedrijf Boogert zijn voornemens om op het perceel begrensd door de Brouwerijstraat en de Ring te Noordgouwe enkele boerderijwoningen en nieuwe appartementen en garages te realiseren.

Ten behoeve van de voorgenomen ingreep zal rekening gehouden moeten worden met het huidige voorkomen van beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet. Indien beschermde soorten binnen het plangebied voorkomen, zal voor het uitvoeren van werkzaamheden in het kader van de ingreep ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moeten worden aangevraagd.

Het Bouwbedrijf Boogert heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om een *quick scan* in het kader van de Flora- en faunawet uit te voeren.

Deze rapportage is een actualisatie van de reeds eerder uitgebrachte rapportage 'Beoordeling beschermde soorten woningbouwplan Brouwerijstraat te Noordgouwe' uit 2004 (de Boer et. al., 2004).

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

Ir. E.J.F. de Boer	projectleiding
Ing. K.D. van Straalen	veldwerk, fotografie en rapportage

Vanuit Bouwbedrijf Boogert werd de opdracht begeleid door de heer G.J. Oostwouder.

Inhoud

Voorwoord.....	3
1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding en doel.....	7
1.2 Aanpak natuurtoets.....	8
1.3 Het plangebied	8
1.4 Voorgenomen ingreep en mogelijke effecten	9
1.5 Bronnenonderzoek.....	11
2 Effecten op flora en fauna.....	13
2.1 Flora.....	13
2.2 Vissen en amfibieën.....	13
2.4 Reptielen	14
2.5 Grondgebonden zoogdieren	14
2.6 Vleermuizen	15
2.7 Vogels.....	16
2.8 Beschermde soorten ongewervelden	17
3 Conclusies en aanbevelingen.....	19
3.1 Flora- en faunawet: conclusies ten aanzien van ontheffingsaanvraag.....	19
3.2 Aanbevelingen.....	19
4 Literatuur.....	21
Bijlage 1 Veldformulier.....	23
Bijlage 2 Wettelijk kader	25

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Ten behoeve van voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen op het perceel gelegen aan de Brouwerijstraat en de Ring te Noordgouwe zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van in het kader van de Flora- en faunawet beschermde soorten op het betreffende terrein. Indien beschermde soorten binnen het plangebied voorkomen, zal voor het uitvoeren van werkzaamheden in het kader van de ingreep ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moeten worden aangevraagd.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een *quick scan* in het kader van de Flora- en faunawet uit 2004 en een actualisatie daarop uit 2010. Deze resultaten kunnen dienst doen bij de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag ex artikel 75 in het kader van de Flora- en faunawet.

Het betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied en de directe omgeving. Daarnaast zijn de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten beoordeeld. De *quick scan* vindt plaats op grond van bronnenonderzoek en een terreinbezoek. De *quick scan* is een momentopname op basis van *best professional judgement* en kan geen uitsluitel geven over de afwezigheid van soorten.

De *quick scan* betreft geen veldinventarisatie. Een veldinventarisatie omvat meerdere opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van twee oriënterende veldonderzoeken naar beschermde soorten. Deze rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied aanwezig en/of kunnen in het plangebied voorkomen (Hoofdstuk 2)?
- Welke functie heeft het plangebied voor de aanwezige beschermde natuurwaarden (Hoofdstuk 2)?
- Welke effecten op beschermde natuurwaarden heeft de ingreep (Hoofdstuk 2)?
- Worden verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden? Zo ja, welke (Hoofdstuk 2)?
- Moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd (Hoofdstuk 3)?
- Is nader onderzoek nodig (Hoofdstuk 3)?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie (vermindering) en compensatie van schade aan beschermde natuurwaarden (Hoofdstuk 3)?

1.2 Aanpak natuurtoets

Quick scan

De *quick scan* betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en gebieden. De *quick scan* vindt plaats op grond van:

- Bronnenonderzoek
- Oriënterend terreinbezoek
- Expert judgement.

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen, is het Natuurloket op internet (www.natuurloket.nl) bezocht en zijn diverse verspreidingsatlassen van relevante soortgroepen en (jaar)verslagen van Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's) geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Oriënterend terreinbezoek

Het plangebied is voor de actualisatie van de gegevens uit 2004 op 8 april 2010 bezocht. Tijdens het terreinbezoek is wederom zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

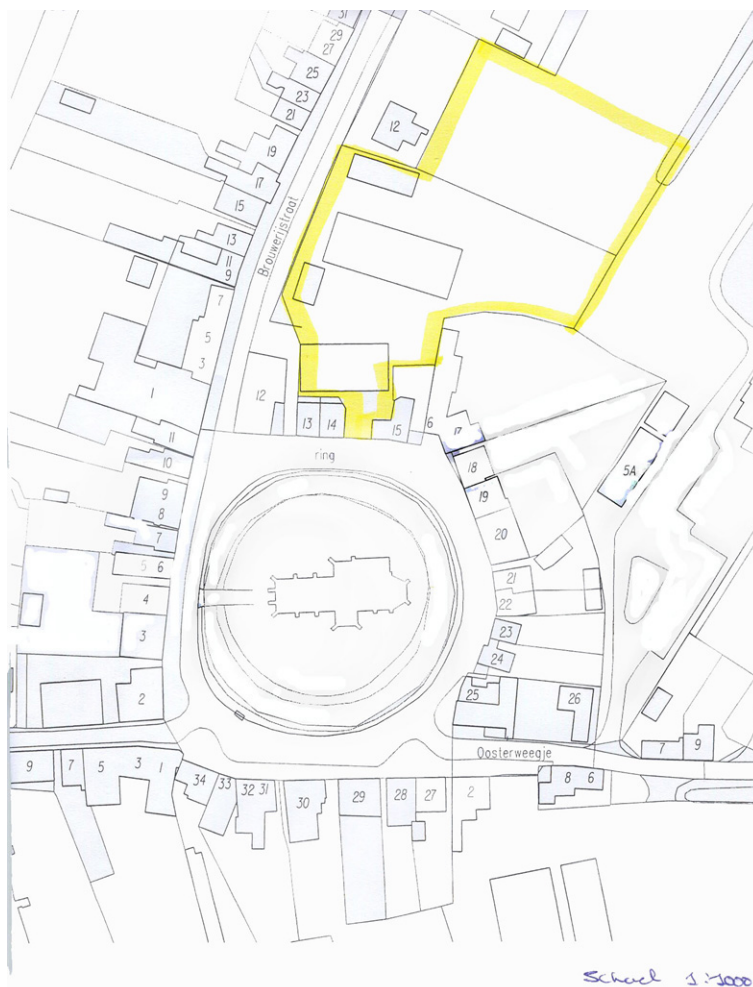
Expert judgement

De *quick scan* is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de afwezigheid van soorten. De *quick scan* betreft geen veldinventarisatie. Een veldinventarisatie omvat verscheidene opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Daarom is expert judgement toegepast om de geschiktheid van het plangebied voor mogelijk voorkomende soorten te beoordelen. Als de beschikbare gegevens onvoldoende houvast bieden om tot een goed beoordeeling te komen, zal dit expliciet worden aangegeven.

1.3 Het plangebied

Het plangebied is gelegen aan de noordrand van de woonkern Noordgouwe en wordt daarbij begrensd door de Brouwerijstraat, de Ring en de camping aan het Oosterweegje. Het terrein omvat een verruigd erf met daarom een aantal karakteristieke boerenschuren. Het gebied wordt aan de zuidelijke en westelijke zijde begrensd door de dorpskern van Noordgouwe en aan de noordzijde door een akker. Aan de oostgrens staat een populierenrij en ligt een verruigde sloot. Aan de andere zijde van deze sloot ligt de camping aan het Oosterweegje.

De vier schuren op het terrein zijn verschillend van karakter. De grootste schuur, die in het midden is gelegen, is van hout en heeft een open nok. Het dak is bedekt met dakpannen, met daaronder triplex platen en daar weer onder riet. De meest zuidelijk gelegen schuur is ook redelijk groot, is deels van steen gebouwd en heeft een gesloten nok. De twee overige schuren zijn kleiner en erg vervallen. Het terrein is tijdelijk afgeschermd met ijzeren hekwerken.

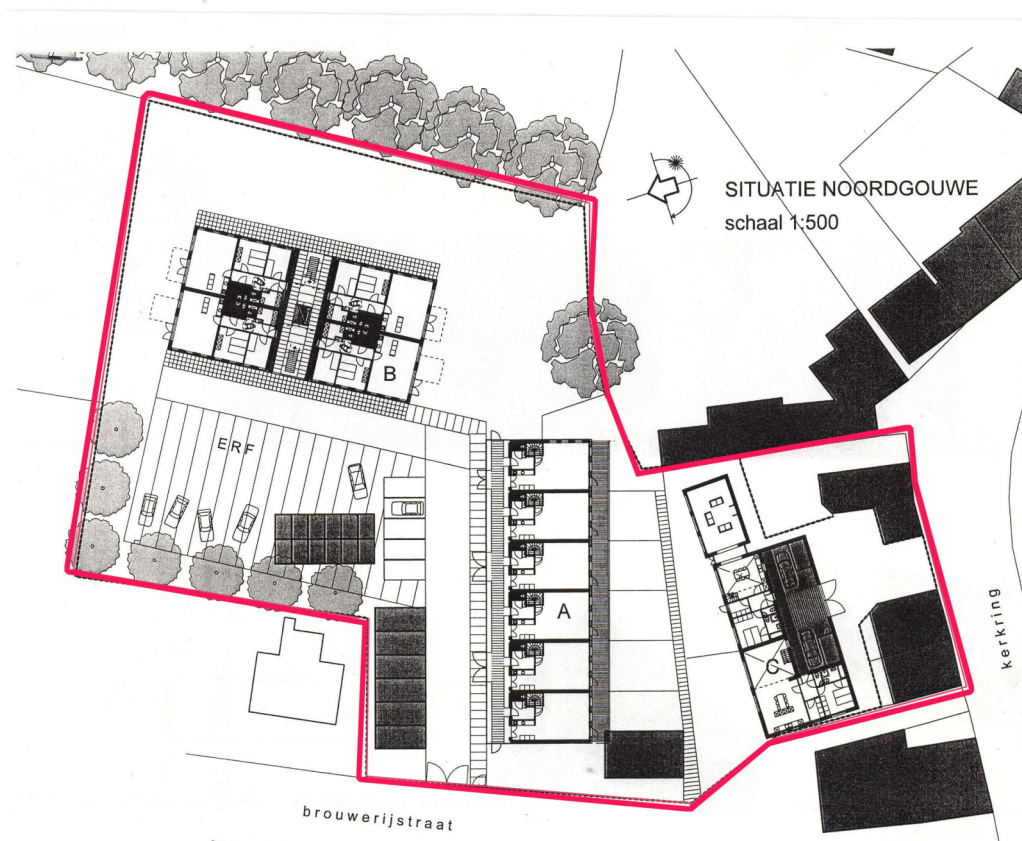
Figuur 1.1 Kaart van het plangebied met de ligging van de vier bestaande schuren.

1.4 Voorgenomen ingreep en mogelijke effecten

De belangrijkste ingreep die op het perceel zal plaatsvinden is het ombouwen van de twee grote schuren tot appartementen. Op basis van de bouwkundige toestand van de schuren is besloten om de schuren volledig te reconstrueren. In de toekomstige situatie zullen de gebouwen in grote lijnen volgens hetzelfde basisplan weer opgebouwd worden, met de nokken van de daken open en ongebruikt. De twee kleine schuren zullen worden omgebouwd tot garageblokken en opslagruimtes. Daarnaast zullen er nog

twee nieuwe gebouwen aan de noordzijde van het terrein bijkomen. Dit betreft een appartementenblok en een garageblok.

Een gedeelte van het terrein direct rondom de schuren zal verhard worden. De ruigtevegetaties en het rommelige karakter van het erf zullen verdwijnen. In de plaats daarvoor komen tuinen en andere groenvoorzieningen. Aan de achterzijde van het perceel blijft de populierenrij die de begrenzing vormt met het naburige perceel behouden. Figuur 4 geeft een indruk van de voorgenomen plannen.

Figuur 1.2 Schematische weergave voorgenomen ingreep

Figuur 1.3 Binnenzijde grootste schuur

1.5 Bronnenonderzoek

Beschermde soorten in de regio

Het plangebied Brouwerijstraat / Ring te Noordgouwe ligt in het kilometerhok x:054 / y:412. Een eerste indruk van mogelijk aanwezige beschermde soorten geeft het Natuurloket (www.natuurloket.nl zie tabel 3.1). Het plangebied bestaat uit een oppervlak van 0.5 ha. 0.5 % van het kilometerhok waarvan brongegevens beschikbaar zijn.

Tabel 3.1. Rapportage Natuurloket voor kilometerhok x:054 / y:412 (FF = Flora- en faunawet; H/V = Habitatrichtlijn / Vogelrichtlijn; RL = Rode lijst).

Soortgroep	FF	H/V	RL	Volledigheid	Actualiteit
Vaatplanten	-	-	-	niet onderzocht	1975-1990
Mossen	-	-	-	matig	1980-2007
Korstmossen	-	-	-	niet onderzocht	1980-2007
Paddenstoelen	-	-	-	niet onderzocht	1975-2007
Zoogdieren	-	-	-	niet onderzocht	1990-2007
Broedvogels	-	-	-	niet onderzocht	1990-2007
Wintervogels	-	-	-	matig	1990-2007
Reptielen	-	-	-	niet onderzocht	1985-2007
Amfibieën	2	-	-	matig	1985-2007
Vissen	-	-	-	niet onderzocht	1985-2007
Dagvlinders	-	-	3	goed	1992-2008
Nachtvlinders	-	-	-	redelijk	1980-2008
Libellen	-	-	-	niet onderzocht	1990-2007
Sprinkhanen	-	-	-	niet onderzocht	1990-2007
Overige ongewervelden	-	-	-	niet onderzocht	1990-2007

Het kilometerhok X:054 / Y:412 is goed onderzocht op dagvlinders, redelijk op nachtvlinders en matig op mossen, amfibieën en watervogels. Er zijn drie dagvlinders van de Rode Lijst aangetroffen.

In de directe omgeving van de Noordgouwe zijn gegevens bekend van RAVON, die aangeven dat er in de regio vijf soorten amfibieën voorkomen, namelijk groene kikker, bruine kikker, rugstreeppad, gewone pad en kleine watersalamander (RAVON, 2003). Daarvan is de rugstreeppad strikt beschermd. Bergmans & Zuiderwijk (1986) geven aan dat uit het plangebied en de omliggende regio het voorkomen van reptielen niet bekend is.

2 Effecten op flora en fauna

Het gebied is bezocht op 26 oktober 2004 en 8 april 2010. De terreindelen en gebouwen die zullen worden veranderd door de ingreep zijn uitvoerig bekeken op het voorkomen van beschermde flora en fauna dan wel aanwijzingen dat beschermde soorten kunnen voorkomen.

Op basis van de gegevens van de veldbezoeken uit 2004 en 2010 worden in dit hoofdstuk de effecten beschreven.

2.1 Flora

Huidige functie plangebied voor beschermde planten

De vegetatie op het terrein bestaat voornamelijk uit ruigte van brandnetels, kweek en bramen. Onder de populierenrij in het oosten van het gebied is de ruigte hoger met enkele houtige gewassen. Lokaal is de vegetatie wat lager en bestaat voornamelijk uit grassen. Aan de voorzijde van de grote schuur bevindt zich een waterput waarin 2004 enkele typische muurplanten waaronder tongvaren werden aangetroffen. In 2010 is deze groeiplaats niet teruggevonden.

Op diverse plaatsen in de ruigte is tijdens de beide veldbezoeken de grote kaardenbol aangetroffen waaronder in de ruigte onder de bomenlaan in het oosten van het gebied. Deze soort is wettelijk beschermd en staat in tabel 1 van de Flora- en faunawet.

Op grond van de aangetroffen vegetaties en terreinkenmerken worden geen andere beschermde soorten verwacht.

Effecten en verbodsbepalingen

Na de ingreep zal de hoeveelheid ruigte op het terrein aanzienlijk verminderd zijn en het is dus zeer de vraag of er nog geschikt habitat voor de grote kaardenbol overblijft. De grote kaardenbol is een vrij algemene soort en de gunstige staat van instandhouding van deze soort is niet in het geding.

2.2 Vissen en amfibieën

Huidige functie plangebied voor beschermde vissen

Er is geen oppervlaktewater van betekenis in het gebied aanwezig, dus heeft het gebied voor amfibieën en vissen geen betekenis. De met riet begroeide sloot in het oosten is te zeer dichtgegroeid om van enige betekenis te kunnen zijn. Wel zouden overwinterende gewone padden, bruine kikkers en kleine watersalamanders in het gebied kunnen voorkomen. Door enerzijds de dichte ruigtevegetatie en anderzijds geheel verharde oppervlakken is het plangebied ongeschikt als leefgebied voor rugstreeppadden.

Effecten en verbodsbepalingen

De te verwachten aantallen amfibieën op het terrein zijn klein. Tijdens de werkzaamheden kunnen eventueel aanwezige amfibieën verstoord worden in hun zomerhabitat. De ingreep zal echter geen invloed hebben op de gunstige staat van instandhouding van de eventueel aanwezige populatie van overwinterende of overzomerende amfibieën.

2.4 Reptielen

Huidige functie plangebied voor reptielen

Uit het plangebied en de omliggende regio zijn geen reptielen bekend (Bergmans & Zuiderwijk, 1986). Op grond van hun landelijke verspreiding worden geen reptielen verwacht binnen het plangebied. Effecten worden uitgesloten.

2.5 Grondgebonden zoogdieren

Functie plangebied voor zoogdieren

Binnen het plangebied zijn tijdens het veldbezoek in 2004 braakballen van een kerkuil gevonden. Braakballen geven een goed inzicht in de muizenfauna van een gebied. De resultaten van de braakbal-analyse zijn weergegeven in tabel 3.2. Niet alle soorten in deze braakballen zijn per sé uit het gebied zelf afkomstig. In 2010 zijn geen braakballen gevonden op het terrein, er zijn echter geen aanwijzingen dat er andere soorten dan in 2004 verwacht kunnen worden.

Tabel 3.2 Resultaat braakballenanalyse 2004. De aantallen duiden op minimum aantallen gebaseerd op het aantal unieke kaakjes (bovenkaak of onderkaak)

huisspitsmuis	16
veldmuis	73
bosmuis	3
noordse woelmuis	7
huismuis	1
gewone bosspitsmuis	3
vogel	1

Van de noordse woelmuis is op grond van het habitat niet te verwachten dat hij in het gebied voorkomt terwijl er wel nabij gelegen gebieden bekend zijn aan de oevers van de Oosterschelde waar deze soort voorkomt. Mogelijk komt de soort ook nog voor langs de oevers van oude kreken. Dit is echter buiten de invloedssfeer van het project.

De ruigte tussen de gebouwen in vormt geschikt habitat voor allerlei soorten zoogdieren zoals mol, egel, woelrat, wezel, hermelijn en bunzing. De situatie in 2010 verschilt hierbij niet met die uit 2004. Vanwege de geïsoleerde ligging en de beperkte grootte van het

jachtgebied worden vaste verblijfplaatsen van de laatste twee (grotere) soorten niet verwacht.

Effecten en verbodsbepalingen

De voorgenomen ingreep zal leiden tot lokaal verlies van habitat van enkele algemeen voorkomende zoogdiersoorten. Het terrein als geheel zal minder geschikt worden voor zoogdieren, zoals muizen, egels en kleine marterachtigen, door de vermindering van de hoeveelheid ruigte. Omdat er voor deze soorten voldoende geschikt leefgebied in de omgeving van het plangebied voorkomt is er naar verwachting geen sprake van een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten.

2.6 Vleermuizen

Voorkomen en functie plangebied

De schuren op het terrein hebben een marginale betekenis als verblijfplaats voor vleermuizen, doordat ze vervallen zijn en weersomstandigheden veel invloed hebben op het klimaat in de schuur. De schuren zijn ten opzichte van 2004 hard achteruit gegaan. De drie gebouwbewonende soorten die van Schouwen-Duiveland bekend zijn, zijn de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. Tijdens het veldbezoek in 2010 is in en rond de schuren met een bat-detector geluisterd naar activiteiten van vleermuizen. Alleen in de Ring werden signalen van rondvliegende vleermuizen opgepikt, deze kwamen vermoedelijk uit de kerk of huizen die aan de Ring staan. Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat deze vleermuizen uit het plangebied afkomstig zijn. Binnen het plangebied zijn geen vleermuizen aangetroffen. De schuren zijn voor een groot gedeelte van hout gemaakt en in de weinige stenen muren zitten enkele kieren en spleten maar geen spouwruimtes. De schuren zijn als winterverblijfplaats volledig ongeschikt en als zomerverblijfplaats matig geschikt tot ongeschikt. In de schuren zijn geen mestsporen van vleermuizen aangetroffen.

Effecten en verbodsbepalingen

Tijdens het veldbezoek in 2010 is vastgesteld dat de schuren niet in gebruik zijn door vleermuizen en vormen ze een matig geschikt tot ongeschikt zomerverblijf. De kerk en woningen net buiten het plangebied vormen wel zeer geschikte zomerverblijven voor vleermuizen, waardoor ze eerder hier hun zomerverblijf zullen hebben. Indien de nokken van de daken worden opgebouwd volgens de huidige constructie (rietbedekking, triplex en dakpannen) en er rekening wordt gehouden met mogelijk verstorende effecten zoals verlichting, zullen de gebouwen na de reconstructie in hogere mate geschikt zijn voor eventuele bewoning door vleermuizen. Er is daarom geen sprake van een mogelijk negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van vleermuispopulaties.

2.7 Vogels

Voorkomen en functie

Binnen de grote schuur is in 2004 een kerkuil aangetroffen. Tijdens het veldbezoek in 2010 is de kerkuil hier niet meer aangetroffen, ook zijn geen braakballen of sporen gevonden die er op wijzen dat de kerkuil nog gebruik maakt van de schuren.

In de dorpskern van Noordgouwe zijn enkele broedgevallen van kerkuilen bekend vanuit nestkasten. Een daarvan is afkomstig van een nestkast dicht in de buurt van de Brouwerijstraat. Hier heeft in 2001 voor het laatst een broedgeval plaatsgevonden (mond. med. M. Buyse, kerkuilenwerkgroep Zeeland). De staat van de schuur is in vergelijking met 2004 achteruitgegaan, waardoor de schuur minder beschutting biedt tegen wind.

Ook van de in 2004 aangetroffen nesten van boerenzwaluw zijn in 2010 geen sporen meer gevonden.

Tijdens het veldbezoek in 2010 zijn enkele paartjes ringmussen aangetroffen die broeden in het dak van de grootste schuur. Paartjes huismussen zijn tijdens het veldbezoek binnen het plangebied niet aangetroffen, ondanks de goede periode om broedpaartjes aan te treffen. Het terrein is voor huis- en ringmus zeer geschikt door de ligging, de rommelige oude schuren en de ruigte rondom de gebouwen. Het terrein biedt in potentie ruimte voor minimaal vijf paar huismussen, dit aantal is ook net buiten het plangebied aangetroffen.

De grootste schuur biedt in potentie marginaal geschikte broedgelegenheid voor gierzwaluwen, deze zijn door het vroege veldbezoek in 2010 (begin april) en late veldbezoek in 2004 (oktober) niet waargenomen. De gierzwaluw arriveert pas eind april in de Nederlandse broedgebieden. Er zijn geen aanwijzingen dat er gierzwaluwen in de schuren broeden. De bebouwing rondom het plangebied bieden in potentie geschiktere broedgelegenheden. De staat van het riet onder de pannen is daarnaast erg slecht, waardoor het niet aannemelijk is dat gierzwaluwen van de schuren gebruik maken.

In de ruigten rondom de gebouwen zijn tijdens het meest recente veldbezoek algemeen voorkomende broedvogels als spreeuw, merel, fitis, winterkoning en zwartkop aangetroffen.

Effecten en verbodsbepalingen¹

Er zijn drie nestkasten voor kerkuilen binnen de kom van Noordgouwe bekend bij de kerkuilenwerkgroep Zeeland. In de nestkast die het dichtst bij de Brouwerijstraat gelegen is (in de Wortmanstraat) heeft in 2001 voor het laatst een broedgeval plaatsgevonden (mond. med. M. Buyse, kerkuilenwerkgroep Zeeland, 2004). Er zijn echter geen aanwijzingen dat er recentelijk kerkuilen gebruik hebben gemaakt van de schuren, zoals in 2004 wel het geval was.

De voorgenomen ingreep zal ook bij andere broedvogels leiden tot verstoring. Omdat de nokken van de daken weer volgens de bestaande constructie worden herbouwd en niet bij de appartementen getrokken zijn de gebouwen na afloop in potentie geschikt voor bewoning door mussen en zwaluwen.

---

¹ Het ministerie van LNV beschouwt de nesten van tenminste de volgende soorten als jaarrond beschermde nestplaatsen: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief, zwarte wouw (toelichting ontheffingsformulier, augustus 2009).

Nesten van huismus en gierzwaluw zijn sinds 2009 jaarrond beschermd¹. Voor jaarrond beschermde nesten gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet gedurende het gehele seizoen. De huismus maakt geen gebruik van de schuren als broedgebied. Het voorkomen van gierzwaluw in de grootste schuur is niet aannemelijk gezien de slechte staat van het dak.

Door de vermindering van ruigte en struweel kan de algehele geschiktheid van het terrein voor bos- en struweelvogels achteruitgaan, maar soorten zoals merel en winterkoning kunnen zich ook handhaven in tuinen.

In de definitieve planvorming dient met broedvogels rekening te worden gehouden. In § 3.2 zijn mitigerende maatregelen opgenomen om de schade aan deze soorten te verminderen of te voorkomen.

2.8 Beschermde soorten ongewervelden

In het plangebied zijn geen beschermde soorten vlinders, libellen en andere ongewervelden aangetroffen, deze worden hier ook niet verwacht. Er is daarom ook geen sprake van een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding.

3 Conclusies en aanbevelingen

3.1 Flora- en faunawet: conclusies ten aanzien van ontheffingsaanvraag

De conclusies zijn opgesteld op basis van de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

- De voorgenomen ingreep zal naar verwachting geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van beschermde planten.
- Het plangebied heeft betekenis voor algemene soorten amfibieën en zoogdieren. Voor deze soorten geldt een vrijstelling ten aanzien van ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en onderhoud.
- De voorgenomen ingreep zal naar verwachting geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van vleermuizen.
- De voorgenomen ingreep kan leiden tot een lokaal verlies aan biotoop voor broedvogels van ruigten. In de beplanting zijn algemene broedvogels aangetroffen. Tijdens de werkzaamheden moet rekening worden gehouden met het broedseizoen.

Ontheffing Flora- en faunawet

Wanneer rekening wordt gehouden met de mitigerende maatregelen zoals beschreven in § 3.2. is geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

3.2 Aanbevelingen

Hieronder worden enkele mitigerende maatregelen aanbevolen, waarmee tevens invulling wordt gegeven aan de eis van zorgvuldig handelen en aan de zorgplicht.

- De werkzaamheden dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden om te voorkomen dat broedvogels zoals ringmus, houtduif en spreeuw worden verstoord en nesten vernield. Het broedseizoen loopt vanaf half maart tot en met augustus, maar ook broedende vogels buiten deze periode vallen hieronder. De locatie biedt potentie voor broedvogels als de huismus en zwaluwen, soorten die in aantal achteruit gaan door het verlies van broedgelegenheid in gebouwen. In de nieuwe gebouwen kan rekening gehouden worden met deze soorten door het dak 'vogelvriendelijk' aan te leggen of zogenaamde nestpannen aan te brengen.

4 Literatuur

- Bergmans, W. & A. Zuiderwijk, 1986. Atlas van Nederlandse amfibieën en reptielen en hun bedreiging. Vijfde herpetogeografische verslag. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Broekhuizen, S., Hoekstra, B., V. van Laar, C. Smeenk, & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Huijbregts, H., 2003. Beschermde kevers in Nederland. Nederlandse Faunistische Mededelingen 19-2003, pag. 1-27.
- Hut R.M.G. van der, J. de Jong & E.R. Osieck, 1992. Biologie en bescherming van de Kerkuil *Tyto alba*: aanzet tot het beschermingsplan. technisch rapport Vogelbescherming 7.
- Janssen, J.A.M. & J.H.J. Schaminée, 2004. Europese Natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrictlijn. KNNV Uitgeverij Utrecht.
- Janssen, S., 2003. Dagvlinders (lepidoptera) in de periode 2000-2002. In: Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen 2003, EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Kalkman, V., R. Ketelaar & M. van der Weide, 2003. Libellen (Odonata) in de periode 2000-2002. In: Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen 2003, EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs bv, Haarlem / Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Limpens, H., K. Mosterd & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting uitgeverij van de Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Meijden, R. van der, 1990. Heukels' Flora van Nederland. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- Meijden, R. van der, B. Odé, C.L.G. Groen, J.-P.M. Witte & D. Bal, 2000. Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. *Gorteria* 26-4: 85-208.
- Provincie Zeeland 2001. Natuurgebiedsplan 2001. Aankoop, inrichting en beheer van natuur en landschap, Provincie Zeeland, Middelburg.
- RAVON, 2001. Jaarverslag 2000. Reptielen, amfibieën en vissen, nr. 12. Jaargang 4, nr. 3, pag. 60-77.
- Sieben, E.J.J., E.J.F. de Boer & D.M. Soes, 2004. Beoordeling beschermde soorten aan de Brouwerijstraat te Noordgouwe. Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet. Rapport nr. 04-287. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. Nederlands Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Study-Nederland.
- Tax, M.H., 1989. Atlas van de Nederlandse dagvlinders. Vlinderstichting, Wageningen.
- Lina, P.H.C. & G. van Ommering, 1994. Rode lijst van bedreigde en kwetsbare zoogdieren in Nederland. IKC Natuurbeheer, Wageningen.
- Osieck, E.R. & F. Hustings, 1994. Rode lijst van bedreigde en kwetsbare vogelsoorten in Nederland. Technisch rapport 12, Vogelbescherming, Zeist.

Bijlage 1 Veldformulier

Veldformulier <i>Quick Scan</i>		Bureau Waardenburg bv Adviseurs voor ecologie & milieu Postbus 385, 4100 AJ Culemborg Telefoon (0484) 512770 Fax (0484) 519849 e-mail wbb@bureau.nl website www.bureau.nl		Projectnr: 10-138	Naam plangebied: Noordgouwe, brouwerijstraat
Het gehele terrein vlakdekkend doorlopen? JA		Datum: 08-04-2010		Medewerker: K.D. van Straalen	
Foto's gemaakt? JA		Begintijd: 19:50		Eindtijd: 21:00	
Gebruikte instrumenten/werktuigen: verrekijker, camera, bat-detector					
Gesproken met (omwonende/beheerder):					
Beschrijving plangebied	ja	nee	deels	nvt	opmerkingen
beschrijving relatie plangebied met omgeving gemaakt?	x				
beschrijving openheid terrein, verstoring gemaakt? mogelijkheden weidevogels, watervogels, wintervogels?	x				
beschrijving verschillende vegetaties gemaakt? samenstelling, structuur, voedselrijkdom	x				
beschrijving vleermuislandschapselementen gemaakt? aanwezigheid (doorlopende) lanen, vaarten, dijken, bosschages	x				
beschrijving bos gemaakt? ouderdom, soorten, structuur mogelijkheden holbewoners				x	
beschrijving watertype gemaakt? sloot, ven, breedte, kwel, bodemtype tijdelijkheid enz.				x	
beschrijving schuurtjes/gebouwtjes gemaakt? ouderdom, opbouw, tbv soorten mogelijkheden dierlijke bewoning	x				
Land- en watervegetatie					
controle beschermde planten let ook op (onbeschermde) Rode lijstsoorten	x				
controle waardplanten van beschermde vlinders, libellen, kevers				x	
Wateren					
controle zoetwatermosselen (bittervoorn broedkamers)				x	
controle ei(sno)eren van salamanders, kikkers, padden, vissen				x	
bemonstering amfibieën, vissen, waterkevers, libellenlarven met schepnet				x	
bemonstering platte schijfhoren waterplanten uit sloten meenemen				x	
Gebouwen, erven, verharding					
controle uilen, marters, zwaluwen geschiktheid, nesten, mest enz.	x				
controle vleermuizen invliegopeningen, verblijfplaatsen, mest, aanwezigheid	x				
controle daken op broedende meeuwen, sterns, steltlopers , eventueel navragen bij lokale groepen.				x	
controle plaatmateriaal, tegels, boomstammen omkeren voor amfibieën, reptielen en zoogdieren			x		
controle muurplanten			x		

Sporen e.d.					
controle holen en legers in grond, oever of onder waterlijn	x				
controle nesten vogel, dwerg/hazelmuis eekhoorn, mierenhopen, broeihopen	x				
controle boomholten vleermuizen, marters, uilen, andere holenbroeders	x				
controle pootafdrukken, krabsporen haren, veren, dode dieren	x				
controle uitwerpselen, braakballen prooiresten, knaagsporen aan planten	x				
controle huidjes libellen, hagedissen, slangen	x				
controle huisjes wijngaardslak				x	
bemonstering strooisel korfslakken (nb: zelden van toepassing)				x	
Opmerkingen (bijv. in kader gebruikte ontheffing FFW) (o.a. materiaal uit veld meegenomen voor determinatie?)					

Bijlage 2 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

In deze bijlage wordt in het kort beschreven wat de wettelijke kaders zijn voor opstellen van ecologische beoordelingen van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen.

In de natuurbeschermingswetgeving wordt een onderscheid gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§ 1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§ 1.3). Deze wetten vormen de Nederlandse invullingen van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen.

Ook wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.4) en de Ecologische Hoofdstructuur (§ 1.5) bij ecologische toetsingen.

1.2 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen.

De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen.

De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)	
Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, onwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en onthefingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader hiervoor is vastgelegd in het Vrijstellingenbesluit. Er gelden verschillende regels voor verschillende categorieën werkzaamheden.

Er zijn vier beschermingsregimes corresponderend met vier groepen beschermde soorten (tabellen 1 t/m 3 en vogels).

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit of in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Uit recente jurisprudentie blijkt dat de regels voor de Habitatrichtlijnsoorten nog strikter zijn²

Voor bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing (zie onder).

Voor de soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt hetzelfde regime, met één grote beperking. Ontheffing of vrijstelling kan niet worden verleend voor ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en gebruik, tenzij er (tevens) sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, of in het belang van het milieu, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of de bescherming van wilde flora en fauna. Voor deze groep soorten kan overigens geen vrijstellingen worden verleend voor artikel 10 (verontrusting).

Vogels. Alle inheemse vogels

Alle inheemse vogels zijn strikt beschermd. Ontheffing of vrijstelling kan alleen worden verkregen op grond van openbare veiligheid, volksgezondheid of bescherming van flora en fauna. De Vogelrichtlijn noemt zelfs geen dwingende redenen van groot openbaar belang als grond³.

Dat betekent dat in beginsel alle activiteiten die kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van in gebruik zijnde nesten buiten het broedseizoen moeten worden uitgevoerd.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd⁴.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;

---

² Zie uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, 21 januari 2009 zaaknr. 200802863/1 en 13 mei 2009 nr. 200802624/1), en Rechtbank Arnhem, 27 oktober 2009 zaaknr. AWB 07/1013. Zie tevens de brief van het ministerie van LNV d.d. 26 augustus 2009 onder kenmerk ffw2009.corr.046 en de Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.

³ Zie de vorige voetnoot.

⁴ Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang (zoals ruimtelijke ontwikkeling en inrichting);
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt.

In veel gevallen kan voorkomen worden dat een ontheffing nodig is, als mitigerende maatregelen er voor zorgen dat de functionele leefomgeving van dieren in tact blijft. Vooral voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en vogels is dit cruciaal (omdat er alleen ontheffing kan worden verkregen na zware toetsing).

1.3 Natuurbeschermingswet 1998⁵⁶

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland.

Aanwijzing van gebieden

De Nbwet kent verschillende soorten beschermde gebieden. De belangrijkste zijn de Natura 2000-gebieden (oftewel Vogel- en Habitatrichtlijngebieden oftewel Speciale Beschermingszones) en de beschermde natuurmonumenten. De aanwijzingsbesluiten van deze gebieden bevatten een kaart en een toelichting, waarin de instandhoudingsdoelstellingen staan verwoord (zie www.minlnv.nl).

In de "oude" aanwijzingsbesluiten van Staats- en Beschermde natuurmonumenten worden de natuurwetenschappelijke waarde en het natuurschoon als grond voor de bescherming aangevoerd. Deze meer abstracte waarden blijven van kracht in de nieuwe Natura 2000-gebieden, voor zover zij voormalige Staats- of Beschermde natuurmonumenten omvatten. Deze waarden dienen bij toetsingen nader te worden geconcretiseerd.

Natura 2000-gebieden

Voor Natura 2000-gebieden dient een beheerplan te worden opgesteld. Daarin staat o.a. welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen te halen en welk (bestaand en toekomstig) gebruik al dan niet vergunningplichtig is. Voor een groot aantal gebieden is een beheerplan in een ver gevorderd stadium van voorbereiding.

Voor het uitvoeren van projecten en handelingen, die negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, is een vergunning nodig. Van negatieve effecten is sprake als, gelet op de instandhoudingsdoelen, habitattypen of leefgebied van soorten verslechterd of soorten

---

⁵ Hierbij is in belangrijke mate gebruik gemaakt van de brochure 'Algemene handreiking natuurbeschermingswet 1998' (LNV, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.)

⁶ Op 1 februari 2009 is een wetswijziging van kracht geworden. De strekking daarvan is in deze paragraaf verwerkt.

significant worden verstoord. Deze bescherming geldt alleen voor habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Projecten en handelingen die de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied aantasten zijn in ieder geval vergunningplichtig.

Bij een besluit om een plan (bijvoorbeeld bestemmingsplan, streekplan, waterhuishoudingsplan) vast te stellen, moet rekening worden gehouden met de effecten op Natura 2000-gebieden en met het beheerplan.

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden.

Habitattoets

Een vergunning kan pas worden afgegeven nadat een 'habitattoets'⁷ het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast.

In de 'oriëntatiefase' – voorheen ook wel 'voortoets' genoemd – wordt onderzocht of een activiteit, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten').

Indien de oriëntatiefase uitwijst dat er geen effecten zijn, zijn er vanuit de Nbwet geen verdere verplichtingen of beperkingen voor de uitvoering van de activiteit. Wel kan het verstandig zijn om met het bevoegd gezag in overleg te treden, om te bezien of men zich in de conclusies van het uitgevoerde onderzoek kan vinden.

Als de verslechtering van habitattypen of het leefgebied van soorten niet-significant is en er geen significante verstoring optreedt, volgt een nadere toetsing (voorheen: 'verslechterings- en verstoringstoets'). In zo'n nadere toetsing worden de effecten gespecificeerd. Daarbij hoeft dan niet meer naar cumulatieve effecten te worden gekeken. Het bevoegd gezag beoordeelt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden (mitigatie en compensatie, zie onder) worden verbonden.

Als er een kans is op significante effecten volgt een 'passende beoordeling'. De passende beoordeling is veel uitgebreider. Op basis van de beste wetenschappelijke kennis dienen de effecten op de habitats en soorten te worden ingeschat, rekening houdend met cumulatieve effecten.

Als de passende beoordeling uitwijst dat er slechts beperkte effecten zijn, dan dient vergunning te worden aangevraagd, die wordt verleend indien de effecten aanvaardbaar worden geacht. Als er significante effecten zijn, dan mag vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

---

⁷ De termen habitattoets en oriëntatiefase staan niet in de wet. De passende beoordeling wel.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitat of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van LNV aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt.

Beschermde natuurmonumenten

Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is zeer vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enkele ondergeschikte punten af.

Zorgplicht

Artikel 19I legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevegd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

1.4 Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2009). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden gevegd. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

1.5 Ecologische Hoofdstructuur

De Planologische Kernbeslissing (PKB) Structuurschema Groene Ruimte (LNV 1993)⁸ bevat de doelstellingen, de hoofdlijnen en de belangrijkste maatregelen van het nationaal ruimtelijk beleid voor onder meer natuur en landschap. Onderdeel hiervan is de

---

⁸ Zie tevens de Nota Ruimte, ministerie van VROM, 2004.

Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden verbonden door verbindingszones. De begrenzing van de EHS is een provinciale taak. De Ecologische Hoofdstructuur wordt in provinciale streekplannen uitgewerkt. Ruimtelijke plannen van gemeenten moeten hieraan worden getoetst. De EHS is de afgelopen jaren in gebiedsplannen nader begrensd (vaak op perceelsniveau), waarbij per begrensde eenheid natuurdoeltypen zijn aangewezen.

In de EHS geldt het 'nee, tenzij'-regime⁹. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dat geval moet de initiatiefnemer maatregelen treffen om de nadelige effecten weg te nemen of te ondervangen, en waar dat niet volstaat te compenseren door het realiseren van gelijkwaardige gebieden, liefst in of nabij het aangetaste gebied. Ook financiële compensatie is mogelijk.

Literatuur

LNv, 1993. Structuurschema Groene Ruimte: het landelijk gebied de moeite waard. Ministerie van LNv, Den Haag.

LNv, 2009. Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, nr. 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

LNv, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNv, Den Haag.

LNv, 2005b. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNv, Den Haag.

Freriks, A.A. (red.), 2009. Wetteksten Natuurbeschermingsrecht. Versie 19 februari 2009. Berghausen Pont, Amsterdam.

---

⁹ Zie de Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS. Een gezamenlijke uitwerking van Rijk en provincies; mei 2007.